

Şemi Ergin (Hasan Şemi Ergin) (1913-1996)

Türk hukukçu, siyasetçi ve devlet adamı.

Şemi Ergin 1913 yılında Gebze’de doğdu. 1933 yılında Kastamonu Lisesi’nden, 1936’da Ankara Hukuk Fakültesi’nden mezun oldu. Babası Hüseyin Rahmi Bey subaydı. Ergin’in çocukluğu ve öğrenim hayatı ekonomik zorluklarla geçti.

Askerlik hizmetini tamamladıktan sonra Eskişehir Hâkim Muavinliğine atandı. 1939’da Ankara Savcı Muavinliği, 1943’te Malkara Cumhuriyet Savcılığına tayin edildi. 30 Aralık 1944’te ise Manisa Cumhuriyet Savcı Muavinliği görevine başladı.

1947’de savcılık beklerken, Mardin Savcı Yardımcılığına atanması nedeniyle hayal kırıklığına uğradı. Görev yerine gitmeden 27 Ağustos 1947’de memuriyetten istifa etti. Manisa’da kaldı. 21 Ekim 1947’de Manisa Barosuna kaydolup serbest avukatlığa başladı.

Ergin, hayatının önemli bir dönüm noktası olan Manisa’nın sevilen ve saygı duyulan simalarından biri oldu. Şehrin sosyal ve siyasal hayatına önemli katkılar yaptı. 1931 yılında kurulan; ancak II. Dünya Savaşı koşullarında kapanan şehrin futbol takımının kendi başkanlığında yeniden kurulmasını sağladı.

Memuriyetten istifa ettikten sonra Demokrat Parti’ye (DP) girdi. Partinin Manisa örgütlenmesi için yoğun çaba gösterdi. DP’nin Manisa il teşkilatının kurucusu, partinin önde gelen isimlerinden ve bölgenin nüfuzlu kişilerinden biri olan Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu ile yakın çalışma arkadaşı oldu, ondan destek gördü. Karaosmanoğlu DP Manisa İl İdare Heyeti Başkanı iken Ergin, İkinci Başkanlık görevini yapıyordu. Çok geçmeden İl İdare Heyeti Başkanı oldu.

DP Manisa İl İdare Heyeti Başkanlığı görevini sürdürürken 1950 seçimlerinde Manisa’dan milletvekili seçildi. IX. Dönem TBMM’nin (1950-1954) aktif milletvekillerinden biri oldu. Bu yasama döneminde 21 konuda 172 konuşma yapan Ergin, Adalet Komisyonu sözcülüğü görevini de yürüttü.

Şemi Ergin, tek parti iktidarının haksızlığına uğradığını düşünen, haksızlıkların ve hukuksuzlukların son bulması için muhalefet partisinin saflarında ilk kez siyasete atılan profesyonel meslek sahibi pek çok gençten biriydi. Muhalefet dönemi boyunca bir taşra avukatı olarak iktidarın baskıları ve takibatı altında partisinin örgütlenmesi ve güçlenmesi için çalışmalar yürütmüştü. Demokrat Parti’ye muhalefet döneminde girenleri, iktidar döneminde girenlerden ayırmak için olumlu bir adlandırmayla “46 Ruh”na sahip Demokratlardan biriydi. Partilerinin 14 Mayıs 1950 seçimlerini kazanarak iktidara gelmesiyle, pek çok DP’li gibi o da şikayet ettikleri her şeyin hızla değişeceğini umuyordu. Partinin iktidarında bakanlıklara, kendisi gibi partinin zor zamanlarının çilesini çekmiş, partinin ideallerini temsil eden gerçek Demokratların gelmesi gerektiğini düşünüyordu. Bu, ona göre hem bunca yılın emeğinin karşılığı olan bir haktı hem de hızlı dönüşümün sağlanması için bir gereklilikti.

Oysa seçimlerden sonra ağırlıklı teknokratlardan kurulan Birinci Menderes Kabinesi gerçek partilileri dışarıda bıraktığı gibi sorunların hızlı çözümünü sağlayabilecek idealizmi de taşııyordu. Bu nedenle DP Meclis Grubunun yoğun baskıları nedeniyle kısa süre içinde istifa etmek zorunda kaldı. Yine Menderes tarafından kurulan ikinci kabine her ne kadar teknokrat bakanların yerine partililerden oluşsa da özellikle bakanlık beklediği halde kabine dışı bırakılmış olan DP Meclis Grubu üyelerinin yoğun eleştirilerine maruz kaldı. I. ve II. Menderes kabinelerinde yer bulamamış olan

Ergin'in de içinde bulunduğu 61 milletvekili, 25 Mart 1951'de II. Menderes Kabinesine Meclis Grubunda ret oyu verdi.

Kabineye ret oyu veren isimlerden parti içi muhalefete öncülük eden kişiler, bir süre sonra birer birer kabineye alındı. Ancak parti içi dengelerde bir ağırlığı olmayan, liderlik potansiyeli taşımayan Ergin, sadece milletvekilliği görevi ile yetinmek zorundaydı.

Her ne kadar parti içinde güçlü bir figür olmasa da Ergin, seçim bölgesi Manisa'da sevilen biriydi. 1954 seçimlerinde yeniden buradan aday gösterilerek Meclis'e girdi.

1954 seçimlerini DP büyük bir zaferle kazansa da iktidar ile muhalefet arasında ilişkiler giderek gerginleşti. Demokrat Parti içinde de muhalefete karşı izlenecek politika konusunda iki farklı eğilim oluştu. Bayar ve Menderes'in de içinde olduğu "müfrit" olarak adlandırılan gruptakiler, muhalefetin tahriklerine karşı her türlü tedbirin alınması gerektiğini düşünüyordu. Şemi Ergin'in içinde bulunduğu "mutedil" olarak adlandırılan grup ise muhalefete karşı sert tutumun işleri daha da kötüleştireceğini, muhalefete karşı daha yumuşak politikalar izlenmesi gerektiği görüşündeydi. Partinin, bakanlar hakkındaki yolsuzluk iddiaları ve kötüleşen ekonomik durum gibi gerçek sorunlara odaklanarak kendini düzeltmesi gerektiğini savunuyordu.

Ergin'in parti içindeki politik pozisyonu kişiliği ile de uyumluydu. Kendisini tanıyanların anlattığına göre Ergin az konuşan, içine kapanık, sakın mizaçlı, terbiyeli, nazik biri idi. Kendi partilileri ile olduğu gibi muhalifleri ile de ilişki kurardı ve hasımlarına dahi sinirlenmezdi. Bu özellikleri herkes tarafından sevilen biri olmasını sağlamıştı.

Ülkede sorunların ve gerilimlerin arttığı 1955 yılı, DP içinde parti yönetimine karşı Ergin'in içinde bulunduğu ılımlıların muhalefetine de yükseldiği bir yıl oldu. 30 Ekim 1955'te DP Meclis Grubunda partinin TBMM Başkan ve idareci adayları ile meclis grubu idarecileri seçiminde parti Genel Merkezi'nin adaylarına karşı ılımlılar grubu da adaylar çıkardı ve önemli başarılar elde etti. ılımlıların adayı Şemi Ergin Genel Merkez'in adayı Pertev Arat'ı 98 oya karşı 280 oy gibi ezici bir üstünlükle mağlup ederek DP Grubunun TBMM Başkanvekili adayı seçildi. 1 Kasım 1955'ten itibaren Şemi Ergin TBMM Başkanvekilliği görevi yapmaya başladı.

1955 yılı bitmeden Menderes Hükümeti'nin karşılaştığı büyük kriz Ergin'e bakanlık yolunu açan süreci başlatmıştır. DP Meclis Grubu'nun 29 Kasım 1955 tarihli toplantısında milletvekillerinin çok ağır eleştiri ve ithamlarına maruz kalan bakanlar birer birer kürsüye gelerek istifalarını bildirdiler. Cumhurbaşkanı, hükümet kurma görevini aynı gün yine Menderes'e verdi. Grup toplantısında eleştiriye uğrayan eski bakanlardan ve parti içinde müfrit kabul edilen milletvekillerinden hiçbiri yeni hükümete alınmadı. Menderes güven oylamasında DP Meclis Grubunun onayını alabilmek için ılımlılar kabinesi kurmak zorunda kalmıştı. DP'nin ılımlılar kanadından Şemi Ergin de bu koşullarda Devlet Vekili olarak kabineye girdi.

Ergin, Devlet Vekilliği ile birlikte 19 Aralık 1955'te vekaleten Milli Müdafaa Vekilliği görevini de üstlendi. 28 Temmuz 1957'de Devlet Vekilliği görevi sona erdi ve asaleten Milli Müdafaa Vekilliğine atandı. Hükümetin son bir ayında ayrıca Adliye Vekilliğini de vekaleten sürdürdü.

Ergin, 1957 seçimlerinde bir kez daha Manisa Milletvekili olarak parlamentoya girdi.

[27 Mayıs 1960 Darbesine](#) kadar görev yapacak olan V. Menderes Hükümeti (23. Cumhuriyet Hükümeti) 25 Kasım 1957'de kuruldu. Şemi Ergin, bu hükümette de Milli Müdafaa Vekilliği koltuğunu korudu.

Mutedil kişiliği, sakın mizacı, ılımlı siyasi yaklaşımı ve nezaketi ile tanınan Ergin, Milli Müdafaa Vekilliği döneminde

askerlerle yakın ilişki kurmuştur. Subayların lojman ihtiyaçlarının karşılanması, maaşlarında iyileştirmeler yapılması ve subay çocuklarının eğitimlerini devam ettirmeleri için imkanların artırılması gibi konularda çaba göstermesi askerlerin Ergin'e olan sevgisini arttırmıştır.

1957 yılında bir süre Milli Müdafaa Vekaleti Protokol Şubesi Müdürü olarak Ergin ile birlikte çalışmış olan Sadi Koçaş da Ergin'in "terbiyeli, mütevazı, hak, hukuk ve adaletten yana, namuslu ve asla partizan olmayan bir kişiliği" olduğunu düşünmektedir.

Bu nedenle Şemi Ergin'in 19 Ocak 1958'de Milli Müdafaa Vekaletinden istifası başta ordu mensupları olmak üzere geniş çevrelerde üzüntüye neden oldu. Ülkenin her yerinden Ergin'e yüzlerce destek telgrafları ve mektupları gönderildi.

Ergin, gerçek nedeni açıklamak istemeyen her bakan gibi, istifasının sağlık nedenlerinden kaynaklandığını söyledi. Aslında bu istifanın sebebi Ergin'in sağlık sorunları değil Dokuz Subay Olayı adı verilen hadisenin yaşanmasıydı. 21 Aralık 1957'de Binbaşı Samet Kuşçu, ordu içinde hükümete karşı bir darbe hazırlığı olduğunu ihbar etmiş, bunun üzerine dokuz subay tutuklanarak mahkemeye sevk edilmişti. Kendi başkanlığına bağlı olan orduda böyle bir hadisenin yaşanması, Başbakan Menderes ve Cumhurbaşkanı Bayar'ın kendisine karşı güvensizlik duymaları üzerine Ergin istifa etmek zorunda kalmıştı.

Yargılamalar sonunda darbe hazırlığı yaptığı iddia edilen subaylar beraat etti, sadece ihbarcı subay Samet Kuşçu, asılsız ihbarla orduda fesat çıkarma suçundan ceza aldı.

27 Mayıs 1960 Darbesi'ni yapanlardan bir kısmının Dokuz Subay Olayında adı geçen subaylar olması, konuyu ve olay sırasında Ergin'in tutumunu tekrar tartışma gündemine getirdi.

Dokuz Subay Olayında Cumhurbaşkanı Bayar, konunun ciddiye alınması, derin bir araştırma yapılması konusunda ısrarcı olmuştu. Ancak Milli Müdafaa Vekili Ergin ve üst düzey komutanlar, orduda yaygın bir darbeci örgütlenmenin olmadığı konusunda Menderes'e güvence verdiler. Olayın ordu içinde çözülmesi konusunda Menderes'i ikna ettiler. Sanıkların her türlü baskıya rağmen arkadaşlarını ele vermemesi ve ordu içinde dayanışma sayesinde olay kapatılmış oldu.

Ergin'in kendi hükümetine karşı komployu bildiği halde sanıkları koruduğu ve önemsiz göstermek suretiyle olayı örtbas etmeye çalıştığı iddia edildi. Bu iddiayı doğrulayacak kesin bir kanıt yoktur. Ancak 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'nin hemen sonrasında yaşanan olaylar, Yassıada Mahkemeleri'nde okunan hatıralarında yazdıkları ve mahkemedeki tutumu dikkate alındığında Ergin'in DP iktidarı ile duygusal bağının koptuğu; ancak birtakım kaygılar nedeniyle istifa edemediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu iddiaların doğruluk payı olabilir.

1958'de DP'nin Meclis Başkan adayının belirlendiği DP Meclis Grubu toplantısında, Ergin parti içindeki ılımlıların adayı olarak ortaya çıktı. Menderes ve parti yönetimi tarafından desteklenen Refik Koraltan, DP iktidarı boyunca olduğu gibi, Meclis Başkanlığı'na adaydı. Ancak DP milletvekillerinin pek çoğu Koraltan'ı istemiyordu. Fransız Devrimi'nden sonra kurulan Konvansiyon Meclisi'nde salonun arka kısmında oturan temsilcilerin Montanyar (Dağlılar) olarak adlandırılmasından mühlhem DP Melis Grubunda salonun arka kısmında oturdukları için 'Yaylacı' olarak tabir edilen muhalifler, Koraltan'a karşı Şemi Ergin'i aday göstermeyi kararlaştırmıştı.

Ergin, iktidarın sertlik politikalarına mesafeli duruşu, sakin kişiliği, herkes tarafından sevilen biri olması gibi

nedenlerden dolayı Milli Müdafaa Vekaletinden de istifa ettirilince DP Meclis Grubunun umudu haline geldi. Ancak Grup tarafından, Ergin kararlı bir mücadele yürütecek, muhaliflerin liderliğini üstlenecek biri olarak görülmüyordu. Milli Müdafaa Vekaletinden ayrılırken yazdığı veda mektubunda Menderes'e aşırıya kaçan iltifatlar etmiş, minnet, teşekkür hisleriyle birlikte kendisiyle çalışmış olmaktan duyduğu şerefi ifade etmişti. Bu tavrı muhalefet çevrelerinde olduğu kadar DP içindeki mutediller arasında da Ergin'e karşı bir güvensizlik yaratmıştı.

Grubun bu görüşünün kanıtlanması için uzun bir süre beklemeye gerek kalmayacaktır. Menderes, Ergin ile bizzat görüşerek adaylıktan çekilmesini sağladı. Ergin'in çekilmesi, kendisini destekleyenlerde hayal kırıklığı yarattı. Mükerrrem Sarol'un Ergin'le ilgili şu tespiti Grubun hissiyatını özetlemektedir: "Şemi iyi çocuktu fakat mücadele adamı değildi. Onunla yola çıkılmazdı." Ancak Grubun birlikte yola çıkabileceği daha iyi bir alternatifi de yoktu.

31 Ekim'de Grup toplantısı başladığında Ergin'in adaylıktan vaz geçmediği anlaşıldı.

Koraltan'a karşı Ergin'i desteklemek milletvekilleri için Menderes'e karşı çıkmak anlamına geliyordu. Bu yüzden hangi adaya oy verdiklerinin anlaşılmasını ve sonrasında müeyyideye muhatap olmamak için seçimlerin gizli oyla yapılmasını talep ettiler ancak bu talepleri kabul edilmedi. Buna rağmen Ergin 158 oy alarak, 175 oy alan Koraltan'a karşı çok az oy farkıyla kaybetti. 90'a yakın milletvekili ise oylamaya katılmadı. Oylamanın gizli yapılması halinde Ergin'in mutlaka kazanacağı söyleniyordu.

Koraltan karşısındaki adaylığı ve yüksek oy alması Ergin'i parti içi muhalefetin potansiyel lideri haline getirdi. Ergin'in etrafında muhalefetin toplanmasını önlemek için Menderes onu 7 Aralık 1959'da kabineye aldı. Ancak bu kez Ergin, Milli Müdafaa Vekilliğine göre daha pasif bir makam olan Münakalat Vekilliğine atandı.

Ergin milletvekilliği ve bakanlık görevleri ile birlikte Kızılay İkinci Başkanlığı ve Kızılay Genel Başkanlığı da yaptı. 27 Mayıs Darbesi olduğunda Kızılay Genel Başkanı idi.

27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi ile birlikte askerler yönetime el koydu. DP milletvekilleri, yöneticileri ve dönemin politikalarından sorumlu tutulan bürokratlar tutuklanmaya başladı. Tutuklananlar ilk olarak Ankara'da Harp Okulu'na getirildiler. DP yönetiminin uygulamalarına tepkili olan subaylar ve Harp Okulu öğrencileri burada bütün DP'lilere aynı şekilde davranmadılar. DP'nin yanlış uygulamalarının sorumlusu olduğunu düşündükleri DP yöneticilerine aşağılayıcı, hakaretamiz sözler söylerlerken, iktidarın yanlış uygulamalarına karşı çıkan DP'lileri ise lehte tezahüratlarla karşılaştılar. Örneğin Tahkikat Komisyonu'nun kurulması aleyhinde çaba göstermiş olan Sıtkı Yırcalı, alkışlar eşliğinde ve omuzlara alınarak karşılandı. Milli Savunma Vekilliğinden itibaren asker tarafından sevgi ve saygı duyulan, DP içinde muhaliflerden kabul edilen Şemi Ergin de çok büyük tezahüratla karşılandı. Subaylar ve Harp Okulu öğrencileri Ergin'in elini öperek saygılarını belirttiler. Bu görüntüler DP'lilerin tepkisine yol açtı, Ergin'in darbeci askerlerle iş birliği yaptığı şüphelerini arttırdı.

Darbecilerin önceden yaptıkları plana göre önemli görevlerdeki az sayıda kişinin tutuklanması kararlaştırılmışken darbe günü çok sayıda DP'li tutuklanmıştı. Darbenin liderlerinden Cemal Madanoğlu ve bazı darbeci subaylar kendilerine göre iktidarın kötü icraatlarında payı olmayan tutukluların saliverilmesine karar verdiler. Askerler DP'lilerin tamamını tanımadıkları için, bu uygulamalara bulaşmadıkları için tahliye edileceklerin belirlenmesi görevini iki DP'liye, Yırcalı ve Ergin'e verdiler. Bu iki ismin tespitleri ve subayların onayı ile suçsuz olduğuna karar verilen DP'liler tahliye edildi. Yırcalı ve Ergin de dahil olmak üzere tahliye edilenler kısa süre sonra tekrar tutuklanacak olsa da bu iki ismin darbecilerle bu kadar çabuk iş birliği yapmaları ve darbecilerin verdiği yetkiyle kendi arkadaşlarını suçlu-suçsuz olarak

ayrıştırılmayı kabul etmeleri düşündürücüdür.

Ergin ve Yırcalı'nın darbeci askerlerle bu iş birliği DP'lilerin, özellikle de tahliye edilmeyen DP'lilerin onlara karşı tepkisini arttıran bir başka neden oldu.

Ergin'e karşı DP'lilerin tepkisini oluşturan olaylar bunlarla sınırlı kalmadı. Ergin'in duruşmalar boyunca tutumu da tepkileri arttıran, şüpheleri pekiştiren bir rol oynadı.

27 Mayıs darbesinden sonra DP'lilerin evleri basılarak aramalar yapılmış, bu aramalarda Refik Koraltan, Etem Menderes ve Şemi Ergin'in evlerinde hatıra defterleri ele geçirilmişti. Bu defterlerde Bayar ve Menderes başta olmak üzere DP yöneticileri ve yürüttükleri politikalar sert dille eleştiriliyordu.

Örneğin Ergin Yassıada duruşmaları sırasında okunan hatıra defterinin 14 Mayıs 1960 tarihli kısmında Menderes'i orduyu politikaya sokmakla ve masum Türk gençlerinin üstüne sürmekle eleştiriyordu. Ergin'in bir başka hatıra notunda ise DP'li bakanlar Emin Kalafat, Hasan Polatkan ve Fatin Rüştü Zorlu yolsuzlukla suçlanıyordu.

Bu hatıra defterlerinde yazılanlar Yassıada yargılamalarında Yüksek Adalet Divanı savcılar tarafından DP'li sanıkların aleyhlerinde delil olarak kullanıldı ve bunlar üzerinden sanıklara cezalar verildi. Ancak tutuklu DP'lilerin esas tepkileri, defterlerde yazılan suçlamalar değil, defter sahiplerinin bunları nasıl kullandığıydı.

Koraltan, hatıra defterinde yazdıklarının o dönemin olaylarının yarattığı geçici hislerden kaynaklandığını gerçek görüşlerini yansıtmadığını ifade ederek, kendi yazıları üzerinden arkadaşlarının suçlanmasına engel olmaya çalışmıştı. Bu tutumu DP'liler tarafından memnuniyetle karşılandı.

Etem Menderes ve Şemi Ergin ise, asıl görüşlerinin bu defterlerde yazılanlar olduğunu ifade ettiler. Hatta DP iktidarına karşı defterlere yazdıkları sert eleştiriler yoluyla kendilerinin kötü ve hukuksuz politikalara karşı olduklarını dolayısıyla DP iktidarının uygulamalarına ve suçlarına ortak olmadıklarını ispat etmeye çalıştılar. DP'liler böylesi zor günlerinde; birlikte hareket etmeye, dayanışmaya, kenetlenmeye en çok ihtiyaç duydukları bir zamanda kendi içlerinden gelenlerin aleyhlerine çaba göstermesini ihanet olarak algıladılar. Yassıada'daki hapishane günlerinden itibaren bu isimleri dışladılar.

DP'liler, hatıra defterlerinde yazdıkları üzerinden kendilerini aklamaya çalışan Şemi Ergin'e, hatıra defterlerinde yazdığı şekilde hükümet politikalarına karşıysa neden o dönemde bunlara itiraz etmediğini ya da bakanlıktan istifa etmediğini soruyorlardı.

Gerçekten de Ergin, Demokrat Parti'nin son günlerine kadar hükümette bulunmuş, hükümetin icraatına ortak olmuş, Meclis'e verilen kanun tekliflerine imza attığı gibi, Meclis'te de bunları onaylamıştı. Örneğin muhalefetin yoğun eleştirilerine uğrayan ve DP'nin diktatörlüğe gittiğinin kanıtı olarak görülen Basın Kanunu, Toplantı Kanunu, Seçim Kanunu değişiklikleri Ergin'in Milli Müdafaa Vekili olduğu IV. ve V. Menderes hükümetleri döneminde çıkarılmıştı. Ergin'in bu kanunlarda imzası vardı. Bu kanunlara karşı bir mücadele etmemiş, sorumluluğu paylaşmamak için bakanlıktan istifa da etmemişti. Eleştiriler yaparak Menderes ile karşı karşıya gelmek, bakanlık koltuğundan olmak gibi riskleri almadan kimsenin görmeyeceği hatıra defterlerine eleştirilerini yazmıştı.

Ergin'in de en azından 1957 seçimlerinden itibaren DP iktidarının politikalarından hoşnutsuz olduğu, parti ile duygusal bağının koptuğu ancak kişiliği elvermediği için Menderes'le karşı karşıya gelmeyi, ekonomik sebeplerden dolayı istifayı göze alamadığı anlaşılmaktadır.

Ergin hatıralarında DP iktidarının uygulamalarından rahatsız olduğunu, istifa etmek arzusunda olduğunu ancak tehdit edildiği ve maddi imkansızlıkları nedeniyle istifa edemediğini anlatmaktadır. 1960'ın Nisan'ında yazdığı günlük notunda Ergin, DP'nin şiddet politikasını eleştiriyor ancak neden duruma müdahale etmeme nedenini kendi güçsüzlüğünde görüyordu.

Şemi Ergin konusunda bir başka tartışma 1957 yılında darbeci subayların kendisine darbenin liderliğini teklif edip etmediği üzerinedir.

Gazeteciler Abdi İpekçi ve Ömer Sami Coşar'ın 1962 yılında Milliyet gazetesinde yayımlanan İhtilalin İçyüzü adlı yazı dizisinde darbeci subaylardan Faruk Güventürk'ün 1957 yılının son haftasında Milli Savunma Bakanı Şemi Ergin'le görüşerek, ona ihtilalin lideri olmasını teklif ettiği ifadesine yer veriliyordu. Güventürk'ün ifadesine göre Ergin bu teklife "Ben basit bir avukatım, bir ihtilale liderlik yapacak adam değilim, böyle işlerle uğraşamam" demişti. Böyle bir teklifi sükunetle dinlemiş, ne darbeci subayı tutuklatmış ne de durumdan hükümeti haberdar etmişti.

Güventürk ile Ergin'den başka tanıdığı olmayan darbe liderliği teklifinin gerçekten yapıp yapılmadığını tespit etmek olanaksızdır. Ancak Güventürk'ün yıllar sonra Mehmet Ali Birand'a da aynı iddiaları tekrar etmesi, darbeci subaylar arasında Ergin'i ihtilalin lideri olarak düşünenler olduğunun subayların anılarında yazılması, Ergin'in bu tür haberleri tekzip etmemesi, askerlerle olan yakın ilişkisi, DP iktidarının uygulamalarından hoşnutsuzluğu gibi faktörlerle birlikte düşünülünce iddianın doğru olma ihtimali dışlanmamalıdır.

İpekçi-Coşar'ın yazı dizisi yayınlandığında, yukarıda anlattığımız sebeplerden dolayı Ergin'e karşı güvensizlik duyguları artmış olan DP'liler bu iddiaları doğru kabul ettiler. Ergin'in ihanetinin kanıtı olarak gördüler. Ergin'i kendi gruplarından tamamen dışladılar.

Askerlerin sevgi ve saygısına mazhar olmasına ve hatıralarında yaptığı ağır eleştiriler yoluyla kendisini savunmasına rağmen Ergin de ceza almaktan kurtulamadı. Hatta bu hatıralarda DP iktidarına yaptığı eleştiriler aleyhinde oldu. Mahkeme Ergin'in hükümetin Anayasa dışı faaliyetlerini bile bile hükümet üyesi olarak bu faaliyetlere katıldığı için suçunun daha vahim olduğuna kanaat getirdi. Anayasayı ihlal suçlamasıyla 4 yıl 2 ay ceza alan 143 DP'liden biri de Şemi Ergin oldu.

1962 yılında çıkarılan af kanunu ile 4 yıl 2 ay ve 6 yıl hapis cezası alan DP'liler serbest bırakıldı. Bu afı özgürlüğüne kavuşan Ergin, yıllarca milletvekilliğini yaptığı Manisa'ya dönmediği gibi politikaya da girmedi. Zaten aralarından dışlanmış olduğu eski DP'liler ile de ilişkisi tamamen koptu. Manisa Barosu'nda bulunan kaydını 1963'te İstanbul'a alarak 1981 yılına kadar avukatlık yaptı.

18 Ocak 1996'da vefat eden Şemi Ergin, Ankara Karşıyaka mezarlığında toprağa verildi.

Haydar TEMÜR

KAYNAKÇA

Akşam, 29 Mart 1951.

Akşam, 30 Mart 1951.

Akis, Sayı: 194, 28 Ocak 1958.

Akis, Sayı: 238, 24 Ocak 1959.

Cumhuriyet, 10 Mart 1951.

Cumhuriyet, 29 Mart 1951.

Cumhuriyet, 30 Mart 1951.

Demokrat Parti Meclis Grubu Müzakere Zabıtları.

AĞAOĞLU, Samet, **Arkadaşım Menderes**, Rek-Tur Kitap Servisi, İstanbul 1967.

AĞAOĞLU, **Samet, Marmara'da Bir Ada**, Baha Matbaası, 1972.

AĞAOĞLU, Samet, **Yassıada, Kayseri ve Toptaşı Cezaevi Günlükleri**, Yayına Hazırlayan: Gülay Sarıçoban, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013.

AHMAD, Feroz; **Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)**, Hil Yayın, İstanbul 1996.

ARCAYÜREK, Cüneyt, **Cüneyt Arcayürek Açıklıyor-2, Yeni İktidar Yeni Dönem, 1951-1954**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1983.

BAYAR, Celal, **Başvekilim Adnan Menderes**, Derleyen. İsmet Bozdağ, Baha Matbaası, Birinci Basım, İstanbul.

BİRAND, Mehmet Ali, Can Dündar, Bülent Çaplı, **Demirkırat- Bir Demokrasinin Doğuşu**, Doğan Kitap, İstanbul 2007.

BOZDAĞ, İsmet, **Bir Darbenin Anatomisi: Celal Bayar Anlatıyor**, Emre Yayınları, İstanbul 2006.

BURÇAK, Rıfki Salim, **On Yılın Anıları (1950-1960)**, Nurol Matbaacılık, Ankara 1998.

EKİNCİKLİ, Mustafa, Alpaslan Şahin, "27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi Öncesinde Kurulan 'İhtilal Örgütleri' ve 'Dokuz Subay Olayı'", **Akademik Bakış Dergisi**, Sayı: 70, Kasım-Aralık 2018, s. 50-51.

İPEKÇİ, Abdi, Ömer Sami Coşar, **İhtilalin İçyüzü**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012.

KOÇAŞ, Sadi, **Atatürk'ten 12 Mart'a Anılar 4. Cilt**, İstanbul 1977.

KURULOĞLU, Fehim, "Sabık Milli Müdafaa ve Münakalat Vekili Hasan Şemi Ergin'in Hatırat ve Günlüğünde 27 Mayıs'a Giden Sürecin Yansımaları", **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl:15 Sayı: 29 (Bahar 2019), s.149-173.

ÖZTÜRK, Kazım, **Türk Parlamento Tarihi TBMM-IX. Dönem (1950-1954)**, CVII, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 1998.

SAROL, Mükerrerem, **Bilinmeyen Menderes, 1. Cilt**, İnkılap Yayınları, İstanbul 2014.

SAROL, Mükerrerem, **Bilinmeyen Menderes, 2. Cilt**, İnkılap Yayınları., İstanbul 2014.

TBMM Albümü 1920-2010, 2. Cilt 1950-1980, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2010.

TC Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü, **Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Kuruluşundan Günümüze Hükümetler**, Ankara 1998.

TEMÜR, Haydar, **Demokrat Parti'de Parti İçi Muhalefet 1946-1960**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2022.

TOKER, Metin, **Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları 1944-1973; DP'nin Altın Yılları 1950-1954**, Bilgi Yayınevi,

Ankara 1991.

TURGUT, Hulusi, **Yassıada'da Yaptırılmayan Savunmalar**, Doğan Kitap, İstanbul 2007.

www.manisaspor.org.tr/ Tarihçe. (Erişim Tarihi:19.04.2023.)

21/11/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/semi-ergin-hasan-semi-ergin-1913-1996/?pdf=6558> adresinden erişilmiştir